

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa

Vammaispalvelujen neuvottelupäivät 10.2.2023

Mervi Eskelinen, opetusneuvos, opetus- ja
kulttuuriministeriö

Tukea koskevat muutokset

- **Varhaiskasvatuslaissa säädetään uutena** lapsen oikeudesta varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen, annettavasta tuesta ja tuen toteutuksesta sekä tuen tarpeen arvioinnista, tuen muodoista, tukipalveluista, hallintopäätöksen antamisesta sekä muutoksenhausta.
- Tuki on lapsen tuen tarpeen mukaan **yleistä, tehostettua tai erityistä tukea**. Tämä muodostaa vahvemman jatkumon esi- ja perusopetukseen.
- **Tehostetusta ja erityistä tuesta** lapselle tehdään **hallintopäätös** annettavasta tuesta.
- Myös 15 c §:n mukaisista tukipalveluista tulee antaa hallintopäätös silloin, kun asiasta ei päätetä tehostetun tai erityisen tuen päätöksen yhteydessä
- Tuki toteutetaan osana varhaiskasvatuksen toimintaa **inklusiivisesti**.
- Lakia sovelletaan kaikkiin varhaiskasvatuslain alaisiin toimijoihin (**julkinen/yksityinen** varhaiskasvatus)

Yleiset periaatteet tuen antamiselle ja saamiselle

- aloitetaan aina heti tuen tarpeen ilmettyä
- perustuu lapsen havainnointiin ja tuen tarpeiden sekä annetun tuen vaikuttavuuden arviointiin
- on aina yksilöllistä, mutta yksilöllisyys korostuu siirryttäessä tehostettuun ja erityiseen tukeen
- edellyttää aina yhteistyötä huoltajien kanssa
- tehostetussa ja erityisessä tuessa yhteistyö erityisopettajan ja muiden asiantuntijoiden kanssa korostuu
- lapsen saama tuki ei edellytä lääketieteellistä diagnoosia
- lapsella on oikeus tuen palveluihin ja apuvälineisiin tuen tarpeiden mukaisesti yleisessä, tehostetussa ja erityisessä tuessa
- erityisen ja tehostetun tuen piiriin kuuluva lapsi on otettava huomioon päiväkodin ja perhepäivähoidon henkilöstön mitoituksessa, ja tarpeen mukaan lapselle annetaan varhaiskasvatusta pien- tai erityisryhmässä.

Varhaiskasvatuslain tuen säännöskokonaisuus

Uusi: 3 a luku Oikeus varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen

- 15 a § Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen
- 15 b § Lapsen tuen toteutus
- 15 c § Lapselle annettavat tukipalvelut
- 15 d § Tuen tarpeen arviointi
- 15 e § Päätös tuesta ja tukipalveluista

Lisäksi muutettu seuraavia säännöksiä:

- 3 §:n 1 mom. 2 kohta Varhaiskasvatuksen tavoitteet
- 23 § Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
- 35 §:n 2 mom. Päiväkodin henkilöstömitoitus
- 38 §:n 2 mom. Perhepäiväkodin henkilöstön mitoitus
- 63 §:n 1 ja 2 mom. Muutoksenhaku varhaiskasvatusoikeutta ja varhaiskasvatukseen ottamista koskevaan päätökseen

15 a § Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen

*Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on **oikeus** saada hänen **yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea** osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa viivytyksettä tuen tarpeen ilmettyä. Yleinen tuki muodostuu yksittäisistä tukimuodoista.*

*Jos 1 momentissa tarkoitettu tuki ei ole riittävää tai lapsi tarvitsee vahvempaa tukea, **on tukea annettava tehostettuna tukena lapsen yksilöllisten tarpeiden** mukaan. Tehostettu tuki muodostuu säännöllisistä ja samanaikaisesti toteutettavista useista tukimuodoista.*

*Jos 2 momentissa tarkoitettu tuki ei ole riittävää tai lapsi tarvitsee tukea vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästyelmästä ta muusta, merkittävästi hänen toimintakykyään alentavasta oppimisen tai kehityksen tuen tarpeesta johtuen, **on tukea annettava yksilöllisesti suunniteltuna erityisenä tukena**. Erityinen tuki muodostuu useista tukimuodoista ja on jatkuvaa tai kokoaikaista.*

Yleinen tuki

- koskee kaikkia varhaiskasvatuslain piirissä olevia lapsia
- toteutetaan osana perustoimintaa, annetaan heti tuen tarpeen ilmettyä, tavoitteena vaikuttaminen varhaisessa vaiheessa
- tuki sisältää yksittäisiä tukimuotoja (pedagogisia ratkaisuja ja tukitoimia)
- pääsääntöisesti lyhytkestoista, intensiteetiltään matalampaa kuin tehostetussa/erityisessä tuessa
- Ei edellytä hallintopäätöstä lukuun ottamatta 15 c §:n mukaisista tukipalveluista → Päätös tuesta ja tukipalveluista 15 e §

Tehostettu tuki

- annetaan matalalla kynnyksellä, kun yleinen tuki ei ole riittävää ja lapsi tarvitsee vahvempaa tukea
- säännöllistä ja samanaikaisesti toteutettavat useat tukitoimet (esim. tuen suunnittelua ja toteutusta kasvatetaan)
- annetaan niin kauan kuin lapsi sitä tarvitsee: voi olla lyhytaikaista tai pidempään jatkuvaa
- oikea-aikaisesti annettu tehostettu tuki ennaltaehkäisee haasteiden moninaistumista
- aloittaminen ei edellytä diagnoosia tai kuntoutuksen olemassaoloa
- edellyttää hallintopäätöstä (15 e §)

Erityinen tuki

- kun tehostettu tuki ei ole riittävää tai
- kun lapsi tarvitsee erityistä tukea vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästymästä tai muusta merkittävästä toimintakykyä alentavasta lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarpeesta johtuen
- ei edellytä diagnoosia tai kuntoutustarvetta
- suunnitellaan aina yksilöllisesti lapsen toimintakyky arvioiden (kuten muutkin tuen tasot), annetaan heti tuen tarpeen ilmettyä
- vahvin tuen muoto
- jatkuvaa, kokoaikaista tuen tarvetta
- useat tukimuodot, tukipalvelut
- ei edellytetä tehostetun tuen antamista
- edellyttää hallintopäätöstä (15 e §)

15 b § Lapsen tuen toteutus

Lapselle annettava tuki voi sisältää lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia toimenpiteitä.

Lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden ja niiden toteuttamisen sekä tuen vaikuttavuuden arvioinnin kirjaamisesta lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan säädetään 23 §:ssä.

Jos lapsi osallistuu useamman kuin yhden varhaiskasvatuksen järjestäjän tai tuottajan varhaiskasvatukseen ja lapsella on tuen tarve, on tuki suunniteltava, toteutettava ja arvioitava varhaiskasvatuksen järjestäjien ja tuottajien yhteistyössä.

Lapsen tuen tarpeen huomioon ottamisesta lasten ja henkilöstön lukumäärässä säädetään 35 §:n 2 momentissa ja 38 §:n 2 momentissa.

Pedagogisia tuen muotoja tai järjestelyjä

Pedagogisia tuen muotoja tai järjestelyjä ovat varhaiskasvatuksen toistuvien toimintojen ja struktuurin luominen lapsen päivän rakenteeseen, sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat (kuten puhetta korvaavat kommunikaatiomenetelmät) ja lapsen tarpeisiin vastaamisen edellyttämät yhteiset pedagogiset toimintatavat ja -menetelmät.

Pedagogisena tukimuotona voidaan pitää myös toiminnan suunnittelua, havainnointia, dokumentointia ja arviointia sekä erityisopettajan antamaa opetusta ja konsultaatiota.

Rakenteellisia tuen muotoja

- ***Rakenteellisia tuen muotoja*** ovat esimerkiksi
- henkilöstön osaamisen lisääminen, henkilöstön lisääminen lapsiryhmään ja/tai henkilöstörakenteen tarkastelu sekä lapsimäärän pienentäminen lapsiryhmässä.
- Rakenteellisia tuen muotoja ovat lisäksi varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämät **tulkitsemis- ja avustamispalvelut tai apuvälineiden käyttäminen.**
- Myös pien- tai erityisryhmä voi olla rakenteellinen tukimuoto.

Hoidolliset tukitoimet

Hoidolliset tukitoimet ovat keinoja, joilla vastataan lapsen sairaanhoidollisiin, perushoitoon, hoivaan ja avustamiseen liittyviin tarpeisiin.

Esim. lapsen pitkäaikaissairauteen liittyvä hoito, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvä avustaminen sekä apuvälineet.

Myös hoidolliset tukitoimet on suunniteltava pedagogisesti niin, että lapsen osallisuus, oikeus oppia ja toimia osana vertaisryhmää toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla.

→ Lapsen lääke- tai sairaanhoito ei ole riippuvaista tuen tasosta

15 c § Lapselle annettavat tukipalvelut

- *Lapsella on hänen tuen tarpeensa sitä edellyttäessä oikeus saada varhaiskasvatuksen erityisopettajan antamaa konsultaatiota ja opetusta, sekä varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämiä **tulkittamis- ja avustamispalveluja ja apuvälineitä.***
 - esim. lapsen kommunikaation ja kuulon tueksi tarvittavat järjestelyt
 - esim. kommunikointia ja vuorovaikutusta tukevat välineet, kuten esimerkiksi kommunikointia tukevat tietotekniset sovellukset, pelit tai äänikirjat

15 d § Tuen tarpeen arviointi

Lapsen tuen tarvetta, riittävyttä ja toteutumista on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran vuodessa tai tuen tarpeen muuttuessa.

*Varhaiskasvatuksen **erityisopettaja osallistuu** lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden ja niiden toteutumisen arviointiin tarpeen mukaan.*

*Lapsen tuen tarpeen arviointiin **voivat osallistua** lapsen kehitystä ja oppimista tukevat muut viranomaiset, asiantuntijat ja muut tarvittavat tahot. **Jos tuen tarpeen arviointi edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten asiantuntemusta, on näiden osallistuttava** arvioinnin tekemiseen varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä.*

Lapsen mielipiteen ja toivomusten huomioon ottamisesta ja yhteistyöstä lapsen huoltajien kanssa arvioinnin yhteydessä säädetään 20 §:ssä.

15 e § Päätös tuesta ja tukipalveluista

15 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu tuesta on tehtävä hallintopäätös viipymättä. Päätöksessä on mainittava 15 b §:n mukaiset tuen muodot, varhaiskasvatuksen järjestämispaikka ja 15 c §:n mukaiset tukipalvelut.

Päätöksen tekee varhaiskasvatuksen järjestämisvastuussa oleva kunta. Jos kyseessä on yksityisen palveluntuottajan järjestämä varhaiskasvatus, päätöksen tekee palveluntuottajan esityksestä varhaiskasvatuksen toimipaikan sijaintikunta.

Lapsen 15 c §:n mukaisista tukipalveluista tulee antaa hallintopäätös silloin, kun asiasta ei päätetä edellä 1 momentissa tarkoitettun päätöksen yhteydessä.

Tässä pykälässä tarkoitettu päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana.

Muita muutoksia voimassa oleviin varhaiskasvatuslain pykäliin

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Varhaiskasvatustilain muut tukeen liittyvät pykälämuutokset

- 3 § Varhaiskasvatuksen tavoitteet, kohta 2: lisätty ***inklusiivisten periaatteiden mukaisesti***
- 23 § osa siirretty 15 d §:ään, sanamuotoja tarkennettu
- 35.2 § henkilöstömitoituksesta: Jos päiväkodissa on yksi tai useampi vammaisen tai tehostetun tai erityisen tuen tarpeessa oleva lapsi, on tämä otettava huomioon lasten tai henkilöstön lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten avustajaa.
- 38 § henkilöstömitoituksesta perhepäivähoidossa (vastaava kuin 35.2 §)
- 62 § muutoksenhaun lisäys 15 e §:ssä tarkoitetun lapsen tuen päätöksestä

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet päivitetty

- Opetushallitus määräsi 18.2.2022 uusista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ja perusteet uudistettiin vastaamaan varhaiskasvatustlain muutoksia.

[Opetushallituksen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kotisivu](#)

- Varhaiskasvatuksen järjestäjät ja yksityiset palveluntuottajat ovat päivittäneet omat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmansa kansallisten perusteiden mukaisesti
- Lapsen vasun mallilomake uudistettu

[Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman mallilomake](#)

Lapsen tuen jatkokehittämissuhteet

Kohti inklusiivista varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta raportista:

1. Selkiytetään inklusion käsitettä ja toimeenpanoa varhaiskasvatuksessa
2. Vahvistetaan varhaista tukea ja ennaltaehkäiseviä pedagogisia käytäntöjä varhaiskasvatuksessa siten, että kiinnitetään huomiota alle kolmevuotiaiden lasten tuen tarpeiden tunnistamiseen sekä tuen toimenpiteiden suunnitteluun ja aloittamiseen
3. Vahvistetaan monialaisen yhteistyön rakenteita varhaiskasvatuksessa
4. Selvitetään sairaalassa järjestettävää varhaiskasvatusta ja sen säätämistä lailla
5. Vahvistetaan tukeen liittyvää osaamista ja tuen vaikuttavuutta varhaiskasvatuksessa
6. Vahvistetaan tuen ja inklusion johtamista varhaiskasvatuksessa
7. Turvataan opettajien ja erityisopettajien riittävyys varhaiskasvatuksessa
8. Vahvistetaan varhaiskasvatuksen tuen tilastointia
9. Arvioidaan varhaiskasvatuksen tuen vaikutuksia ja vaikuttavuutta

Varhaiskasvatuslain muutoksen eduskuntakäsittelyn asiakirjat

- HE 148/2021 vp
[Varhaiskasvatuksen tuen uudistuksen hallituksen esitys](#)
- Perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 41/2021 vp, 18.11.2021)
[Perustuslakivaliokunnan mietintö lapsen tuen uudistuksessa](#)
- Sivistysvaliokunnan mietintö (SiVM 14/2021 vp, 26.11.2021)
[Sivistysvaliokunnan mietintö lapsen tuen uudistuksessa](#)
- Eduskunnan vastaus EV195/2021 vp (sisältää lausumat)(8.12.2021)
[Eduskunnan vastaus lapsen tuen uudistuksessa](#)
- Säädöskokoelma, Laki varhaiskasvatuslain muuttamisesta 1183/2021
- Ajantasainen varhaiskasvatuslaki
[Ajantasainen varhaiskasvatuslaki Finlexissä](#)

Kiitos!

Lisätietoja: mervi.eskelinen@gov.fi

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET